

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

THE PROBLEM OF FAITH: METHODOLOGICAL SUPPORT AND ORGANIZATION OF EMPIRICAL RESEARCH

Simov D.O.279

FEELINGS OF GUILT AMONG INTERNALLY DISPLACED PERSONS DURING THE WAR

Vakarchuk D.O.282

EMPIRICAL ANALYSIS OF THE PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF UKRAINIANS' RESILIENCE DURING THE MILITARY CONFLICT

Ivanova D.V., Kondratieva I.P.284

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF STUDYING PARENTHOOD AS A SOCIAL ROLE

Stanishevskaya E.V., Kondratieva I.P.287

A STUDY OF THE IMPACT OF WAR-RELATED UNCERTAINTY ON REPRODUCTIVE INTENTIONS

Kyrylova N.V.290

METHODOLOGICAL EXPLICATION OF THE STUDY OF THE IMPACT OF LATENT AGGRESSION ON THE ANXIOUS VULNERABILITY OF PERSONALITY

Topalova I.V.294

Секція IV.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ В РОБОТІ ПСИХОЛОГА- КОНСУЛЬТАНТА В СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ОСОБИСТОСТІ ПРИ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДАХ

Гайденок О.В., Онищенко О.О.297

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ БАТЬКІВ ЩОДО ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ СЕРЕД ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Пундєв В.В., Петрова К.В.302

МОДЕЛЬ ОСОБИСТІСНИХ ЧИННИКІВ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ ІЗ ПСИХІЧНИМИ РОЗЛАДАМИ

Рибалко О.О.305

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ У СТУДЕНТІВ

Городник А.А., Грек О.М.307

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРУ НА ЕМОЦІЙНІ ПРОЯВИ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Гурман Т.В., Грек О.М.310

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ВНУТРІШНЬО ОСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Синіченко В.О.312

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Чебаненко І.О.315

теоретичне підґрунтя для емпіричного дослідження та психокорекційної практики.

Література:

1. Diener E., Emmons R. A., Larsen R. J., Griffin S. The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*. 1985. Vol. 49(1). P. 71–75.
2. Ryff C. D. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being *Journal of Personality and Social Psychology*. 1989. Vol. 57(6). P. 1069–1081.
3. World Health Organization. Promoting mental health: Concepts, emerging evidence, practice. Summary report. Geneva: WHO. 2004. 67 p.

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ У СТУДЕНТІВ

Городник А.А., Грек О.М.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)»*

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивним науково-технічним прогресом, глобалізаційними процесами, соціокультурними трансформаціями, а також збройними конфліктами у світі. Ці зміни часто стають джерелами глибоких психологічних криз, що вимагають від людини здатності до швидкої адаптації. Для успішного пристосування до нових соціальних реалій сучасній людині необхідно володіти низкою якостей, зокрема високим рівнем мобільності, стресостійкості, асертивністю, тактовністю, толерантністю, мотивацією досягнення, розвиненими волевими якостями та навичками саморегуляції. Сукупність цих характеристик становить основу **психологічної стійкості особистості**.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема формування психологічної стійкості у студентської молоді. Згідно з результатами численних досліджень, саме студенти відчують вищий рівень стресу порівняно з іншими соціальними групами. Це обумовлено переходом до самостійного дорослого життя, необхідністю адаптації до нових умов навчання та соціального середовища, а також зростанням рівня особистої відповідальності.

Вивченню психологічної стійкості особистості присвячені наукові дослідження як зарубіжних (G. Aburn, M. Brewer, T. Cosco, W. Tan та інші), так і вітчизняних (В. Готич, Л. Коробка, В. Корольчук, Т. Мазур, О. Мерзлякова, Е. Носенко, Н. Підбуцька, Т. Титаренко, В. Чорнобровкіна, В. Чорнобровкін та інші) науковців. В роботах G. Aburn, T. Cosco, W. Tan та інших резильєнтність (психологічна стійкість) розглядається як персональна характеристика особистості, яка пом'якшує несприятливі наслідки стресу та сприяє позитивній адаптації [3]. В роботах українських науковців психологічну стійкість розглядають «як цілісну, інтегральну якість особистості, яка проявляється в здатності оптимально відображати дійсність в складних життєвих ситуаціях, готовність людини до дії в цих ситуаціях, здатність проживати важку життєву ситуацію без якого-небудь збитку для себе, долати її наслідки за допомогою способів, що вдосконалюють соціальну зрілість особистості» [2, С. 44].

Звернемо увагу на чинники, які сприяють зниженню рівня психологічної стійкості особистості. До таких чинників науковці відносять [5]: емоційну нестабільність, невпевненість в собі, відсутність ціннісного ставлення до себе, внутрішньоособистісні конфлікти, імпульсивність, перфекціонізм, досвід минулого щодо невдалого вирішення конфліктних ситуацій, потреба в схваленні, низький рівень рефлексії. В роботах М. Корольчук серед чинників, які негативно впливають на психологічну стійкість особистості виділені наступні: емоційно-когнітивні чинники; надмірний вплив зовнішніх стресогенних подразників; тривала дія стресу; індивідуально-психологічні особливості [1].

Сьогодення вимагає більше уваги приділяти вивченню психологічної стійкості у студентської молоді в умовах воєнного стану. Дослідження в цьому напрямку проводяться в роботах О. Власова-Чмерук, В. Готич, І. Каськова, Н. Корольова, В. Москольца, Н. Підбуцької, О. Федик та інших. Так, В. Москолець та О. Федик звертають увагу, що саме українська студентська молодь найбільше зазнає деструктивного впливу війни на психіку. Одним з найважливіших у студентському віці є будування планів на майбутнє, що може бути порушено саме війною. Так, можуть руйнуватися в таких умовах плани самоактуалізації в праці, коханні, створення сім'ї, здоров'я. Тому, як наголошують науковці, важливим є розвинута психологічна стійкість у молоді, щоб вона могла вистояти та перемогти ці реалії [4].

Метою нашої роботи є дослідження рівня психологічної стійкості у студентів.

В дослідженні були використані такі методи, як спостереження, опитування (бесіда, анкетування) та конкретні методики – методика дослідження резильєнтності Коннора-Девідсона, методика дослідження життєстійкості С. Мадді, методика дослідження копінг-поведінки в стресових ситуаціях (автори С. Норман, Д. Ф. Ендлер, Д. А. Джеймс, М. І. Паркер; адаптація Т. А. Крюкової). В дослідженні приймали участь 40 студентів, які навчаються на 2 курсі університету.

Результати емпіричного дослідження дозволили встановити, що у досліджуваних студентів переважає середній рівень резильєнтності ($X_{\text{ср}}=45,10$). Водночас, у **20% студентів виявили високий рівень резильєнтності**, тоді як у **25% — низький рівень**.

Аналіз результатів дослідження особливостей прояву життєстійкості у студентів свідчить, що студентів домінує середній рівень за показниками залученості ($X_{\text{ср}}=29,65$), контролю ($X_{\text{ср}}=30,45$), а за показником прийняття ризику виявлено високий рівень ($X_{\text{ср}}=22,12$). Загалом, студенти продемонстрували середній рівень життєстійкості ($X_{\text{ср}}=87,05$). Детальний аналіз результатів дозволив виявити, що 35% студентів мають низький рівень залученості. За показником контролю низький рівень виявлено у 5% досліджуваних.

За показником прийняття ризику досліджуваних з низьким рівнем не виявлено, проте 65% продемонстрували високий рівень. Це вказує на готовність студентів діяти в умовах невизначеності, приймати рішення ризикуючи, що можуть потерпіти невдачу, проявляють сміливість при вирішенні складних

ситуацій, довіряють власним рішенням. В умовах воєнного стану такі результати у студентів свідчать про їх адаптивну психологічну реакцію на кризові обставини, а також, це може свідчити про мобілізацію психологічних ресурсів, які спрямовані на виживання, самореалізацію та самозбереження.

Дослідження копінг-стратегій, які використовуються студентами в стресових ситуаціях, показало, що найбільш вираженим є копінг, орієнтований на вирішення задач ($X_{\text{ср}}=48,45$), другим за результатами є копінг, орієнтований на уникнення ($X_{\text{ср}}=31,07$), найменш вираженим є соціальне відволікання ($X_{\text{ср}}=10,00$).

За допомогою кореляційного аналізу було вивчено зв'язки між резильєнтністю, життєстійкістю та копінг-стратегіями у досліджуваних студентів. Позитивні зв'язки виявлені між показником резильєнтності та залученості ($r=0,358$) на 5% рівні значущості, що свідчить про помірний зв'язок між означеними показниками. Додатні зв'язки виявлені між резильєнтністю та копінгом, орієнтованим на емоції ($r=0,567$, при $p<0,01$), соціальним відволіканням ($r=0,351$, при $p<0,05$). Тобто, студенти з високим рівнем резильєнтності при подоланні стресових ситуацій частіше використовують емоційно-орієнтовані стратегії, а також можуть використовувати соціальне відволікання як копінг-стратегії при подоланні стресових ситуацій.

Помірний зв'язок виявлено між показниками життєстійкості: залучення, прийняття ризику та копінгом відволікання ($r=0,314$, $r=0,310$, при $p<0,05$). Тобто, помірний позитивний зв'язок між цими показниками демонструє, що життєстійкі студенти можуть звертатися до соціальної підтримки не як до способу уникнення проблем, а як до ресурсу для адаптації, що є важливим елементом стратегії психологічної стійкості.

Отримані дані свідчать про необхідність розвитку психологічної стійкості у студентської молоді через впровадження профілактичних і корекційних програм, спрямованих на підвищення рівня резильєнтності, розвиток адаптивних копінг-стратегій та формування емоційної саморегуляції.

Література:

1. Корольчук В.М. Психологічні детермінанти стійкості особистості до дії стресогенних факторів. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14(1). С. 152-161. http://nbuv.gov.ua/UJRN/PeKr_2013_14%281%29__22
2. Мазур, Т. В., Лещенко М. Є., Орешета Ю. В. Інтегральна характеристика психологічної стійкості особистості у важких життєвих ситуаціях. *Проблеми соціальної роботи: філософія, психологія, соціологія*. 2017. № 1 (9). С. 40-45. <http://ir.stu.cn.ua/123456789/14829>
3. Мерзлякова О. Л. Психологічні чинники індивідуальної і колективної стійкості та опору військовій агресії (аналітичний огляд). *Аналітичний вісник у сфері освіти й науки* : довід. бюл. / НАПН України, ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського. Вінниця : ТВОРИ, 2023. Вип. 17. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736360/1/VNIASO-AHSEduSciRB17-2023-110-124.pdf>
4. Москалець В. П., Федик О. В. Психологічна стійкість студентів в умовах злочинної війни московії проти України. *Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія*. 2024. Випуск 1. С. 116-125. Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/psyspu/2024.1.21>

5. Чхаїдзе А. О., Самкова О. М. Особливості психологічної стійкості у юнацькому віці. *Інсайт: психологічні виміри суспільства*. 2019. Вип. 1. С. 51-58. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipsd_2019_1_10.

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРУ НА ЕМОЦІЙНІ ПРОЯВИ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Гурман Т.В., Грек О.М.

*South Ukrainian National Pedagogical University
named after K.D. Ushynsky» (Odesa)*

У зв'язку з активним розвитком технологічного прогресу дедалі більше людей починають замінювати реальний світ віртуальним, використовуючи мобільні телефони, планшети, комп'ютери та інші електронні засоби доступу до інформації. У сучасних умовах така трансформація видається зручною, адже завдяки цифровим технологіям можна за лічені секунди отримати доступ до будь-якої інформації, що цікавить. Проте стрімкий розвиток інформаційних технологій зумовив появу низки нових соціально-психологічних проблем, пов'язаних із функціонуванням інтернету та соціальних мереж. До таких проблем належать: кібербулінг, поширення фейкової інформації, маніпулятивна пропаганда на різноманітні теми тощо. Особливо вразливими до цих явищ є підлітки та молодь. Чимало підлітків почали використовувати соціальні мережі як спосіб втечі від реальності. Їхній віртуальний світ часто істотно відрізняється від реального, що ускладнює процес соціалізації, формування навичок живого спілкування та побудови міжособистісних зв'язків. З огляду на те, що в підлітковому віці психіка та критичне мислення перебувають на стадії активного формування, інформація, отримана з інтернету, часто сприймається ними як беззаперечна істина. Це підвищує ризики маніпуляцій, психологічного тиску та спотвореного сприйняття реальності.

В роботах вчених Ю. Асєєвої, А. Вугман, О. Грек, Г. Єрошина, Л. Матохнюк, М. Найдьонов та Л. Найдьонова, А. Шалімова вивчається проблема медіасередовища та особливості його впливу на людину, форми інтернет-залежностей, особливості сприйняття інформації та інше. Вплив медіасередовища на емоційну сферу в підлітковому віці досліджується в роботах зарубіжних (І. Coldberg, К. Young та інші) та вітчизняних (Ю. Асєєва, О. Грек, І. Кулик, О. Камінська та інші) науковців.

Негативний вплив Інтернет-простору на емоційну сферу підлітків, згідно з дослідженнями І. Coldberg та К. Young, полягає, зокрема, в отриманні позитивних емоцій та відчуття ейфорії від перебування онлайн [4; 5]. У разі відсутності можливості доступу до Інтернету в підлітків виникає емоційне напруження, дратівливість, тривога, що, своєю чергою, спричиняє відчуття нудьги, зниження настрою, появу суму, а іноді – ворожого ставлення до осіб, які намагаються обмежити їхню онлайн-активність. Це вказує на формування емоційної залежності від віртуального середовища, що знижує здатність до адаптації в реальному соціальному просторі.

Крім того, на емоційний стан підлітків значно впливає контент, пов'язаний із темами страху, підвищеної тривожності, насильства, агресії тощо. Перегляд медіа, що містить сцени насильства, може спричинити підвищення рівня